

משרד החינוך, התרבות והספורט
המינהל הפדגוגי

האגף לחינוך מיוחד

האגף לתכניות לימודים

מקרא

תכנית לימודים לכיתות א'–ט'
לחינוך המיוחד בבית הספר הממלכתי

ירושלים התשנ"ה

מהדורה ראשונה

צוות הכותבים: משה אילן
בתיה ברמן
אביבה לוי

ועדת התכנית:

פרופ' מלכה מרגלית – יו"ר, אוניברסיטת תל-אביב
ציפי באב – מרכזת, האגף לתכניות לימודים
דניאלה מונטל – מרכזת (תשנ"ב-תשנ"ג), האגף לתכניות לימודים
דליה שלומי – מרכזת (תשנ"א), האגף לתכניות לימודים
משה אילן – מנהל האגף לתכניות לימודים
עליזה בן מנחם – מכללת לוינסקי
חיה יגודה – ועד ההורים המרכזי
אסתר ליפשיץ – מפקחת לחינוך מיוחד
עזרא מיכאל – מנהל האגף לחינוך מיוחד
רחמים מלמד כהן – מפקח, מינהל החינוך הדתי
רות קסל – מנהלת בית הספר "און", תל אביב

עריכת הלשון: עטרה סמואל
חסיה מגל

סדר: אונית שרותי מחשב בע"מ

תוכן העניינים

4	א. הקדמה
5	ב. מטרות
7	ג. קשיים בלימוד המקרא הנובעים – מן הטקסט – מבעיות חשיבה של תלמידי החינוך המיוחד – ממיומנויות לקויות של תלמידי החינוך המיוחד – מהפרעות רגשיות של תלמידי החינוך המיוחד
9	ד. עקרונות להוראה
11	ה. רעיונות ושיקולים דידיקטיים
14	ו. מפרט נושאים ותכנים
16	ז. דוגמאות לעיבוד מפורט של פרקי הלימוד

א. הקדמה

תכנית לימודים זו מיועדת לתלמידים הזקוקים לתכנית מיוחדת בשל ליקויי למידה או בשל הפרעות רגשיות או בשל פיגור קל. תלמידים אלה לומדים בכיתות מיוחדות בבתי הספר הממלכתיים הרגילים או בבתי ספר של החינוך המיוחד. מגמת התכנית היא להשוות, ככל האפשר, את תוכני הלימוד בתנ"ך בין הכיתות המיוחדות לבין תוכני הלימוד בכיתות הרגילות. תלמידים המסוגלים להשתלב בכיתות רגילות (על פי הדגם של שתי מורות בכיתה, או על פי הדגם של תוספת שיעורי עזר ושיעורים טיפוליים) ילמדו לפי התכנית הרגילה בתנ"ך, בתוספת פעילויות משלימות או חלופיות שיותאמו להם. תלמידים הלומדים בכיתות החינוך המיוחד ואינם משולבים בכיתות הרגילות ילמדו על פי התכנית שבחברת זו.

ב. מטרות

התכנית מאמצת את תפיסת העולם, את עקרונות היסוד ואת רוב המטרות של תכנית הלימודים במקרא לבית-הספר הממלכתי תשמ"ח, אך המטרות מותאמות ומעובדות לצורכי תלמידי החינוך המיוחד.

1. הלומדים יכירו את הכתוב בספרי המקרא, על העם, על אבותיו, על מנהיגיו, על נביאיו, על אישיו ועל תולדותיו.

- הלומדים יכירו את הכתוב בספרי המקרא על היווצרות העם;
- הלומדים יכירו את הכתוב בספרי המקרא על חייהם של אבות העם, מנהיגיו ואישיו ובעובדת השפעתם על חיו;
- הלומדים יכירו את הכתוב בספרי המקרא על תולדות עם ישראל: על מאבקו הממושך של העם למען התנחלות בארץ ולמען היאחזות בה במהלך הדורות; על הגורמים לאיבוד הארץ והעצמאות המדינית ועל קורות העם בגולה.

2. הלומדים יכירו את הדעות וההשקפות היסודיות שבמקרא, כפי שהן באות לידי ביטוי בסיפורי המקרא.

- הלומדים יכירו עקרונות וערכים המובעים בספרות המקרא, למשל: האמונה באל אחד; יחסים מתוקנים בין אדם לחברו ודאגה מיוחדת לעני, ליתום ולאלמנה; עם ישראל הוא "עם סגולה" ו"גוי קדוש" ולפיכך מוטלות עליו חובות רבות; תורת הגמול – שכר ועונש.
- הלומדים יכירו את רעיונות היסוד של המקרא, המשתקפים בספרות עם ישראל ובמורשתו לדורותיו.
למשל:

א. ה' אלוהי ישראל הוא בורא העולם ואלוהיו, ושלטונו (דינו) והשגחתו (חסדו) הם על הכול.

ב. אלוהים נודע בקרב האנשים בשלטונו המוסרי בהיסטוריה.

ג. קיומו של עם ישראל מעוגן בברית שכרת עמו ה' בחורב, ברית שנכרתה לפני כן עם האבות. שמירת תנאי הברית היא המבטיחה את קיום העם.
מצד ה' הברית כוללת:

1. נתינת חוקים ומשפטים "צדיקים", "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם";
2. קביעת זכותו של עם ישראל על ארץ ישראל;

3. ידיעה כי מלכות אלוהים נעשית באמצעות מושיעים, מלכים ונביאים.
מצד בני ישראל הברית מחייבת להאמין בה' לבדו, לעבדו ולקיים את מצוותיו.

3. הלומדים יכירו את מקומה של ארץ ישראל בספרי המקרא, את הזיקה שבין העם לארצו ואת נוף הארץ ואתריה.

- הלומדים ילמדו לזהות מקומות במפה המוזכרים במקרא.
- הלומדים יבקרו באתרים היסטוריים שונים מתקופת המקרא.
- הלומדים יכירו דרכים קדומות ומרכזים אסטרטגיים המבהירים את המסופר במקרא.
- הלומדים יעמדו על הזיקה של העם לארצו ועל מקורותיה במקרא.

4. הלומדים ידעו להתמצא בספר התנ"ך, להכיר את מבנהו, דרכים לחלוקתו, מושגים מתוכו ואת סגנונו.

התמצאות בספרי התנ"ך:

- איתור ספר, פרק ופסוק;
- החלוקה לתורה, נביאים וכתובים.

פיתוח אוריינות:

- קריאה ודיווח: הבנת התוכן הנקרא ויכולת לדווח עליו;
- איתור הרעיון המרכזי של קטע מקראי;
- השוואה בין סיפורים, רעיונות ודמויות.

התמצאות במושגי זמן, מרחב ומקום:

- הבחנה בין מוקדם ובין מאוחר במקרא;
- הבחנה ברצף הכרונולוגי של אירועים;
- קשירת הקשר בין העבר הרחוק, כפי שהוא מסופר בתנ"ך, לבין ההווה.

ג. קשיים בלימוד המקרא

1. קשיים הנובעים מן הטקסט:

הטקסט המקראי הוא טקסט מורכב ומסובך:
מבחינה לשונית – לשון המקרא שונה במהותה מלשון ימינו באוצר המילים, במשמעותן, בתחביר, בהטיית הפעלים ובשימוש בזמן.
מבחינה מבנית – החלוקה לפרשות ולפרקים אינה תואמת תמיד את ההיבט התוכני-הרעיוני: יש קושי בחלוקה לפיסקאות, בסימני הפיסוק ובמבנה המשפט. יש משפטים שאורכם ומורכבותם מקשים על הבנתם.
מבחינת התוכן – ההווי ואורח החיים המתוארים במקרא שונים מעולמו של האדם במציאות בת זמננו.

2. קשיים הנובעים מבעיות חשיבה של תלמידי החינוך המיוחד

תלמידי החינוך המיוחד מתקשים בעניינים האלה:
– הבנת הקשר הענייני והסיבתי בין מאורעות
– הבנת משמעויות מתוך ההקשר התוכני
– זיהוי רעיון מרכזי המובע מפרשות בטקסט, רעיון שאינו מפורש בכתוב (התלמידים נתפסים לטפל ולא למהות)
– יכולת לקשור בין פרטים ולמלא פערים
– יכולת הכללה, מציאת השווה, השונה והמשותף
– הבחנה בין עובדות ואירועים לבין עמדותיו של המספר המקראי.

3. קשיים הנובעים ממימונויות לקויות של תלמידי החינוך המיוחד

קושי בקריאה ובכתיבה:

הקושי בקריאה ובכתיבה מתעצם בקריאת הפרקים במקרא בשל קשיי הטקסט המקראי מבחינה לשונית ומבנית.

קושי בזיכרון:

לזיכרון שני היבטים: זיכרון לטווח קצר וזיכרון לטווח ארוך. שני ההיבטים חשובים מאוד לרכישת מיומנויות ולזכירת פרטים ומאורעות וצירופם זה לזה על מנת ליצור תמונה שלמה.

קושי בקשב ובריכוז:

דעתם של התלמידים הטובלים מליקויי קשב מוסחת מן העניין המרכזי הנדון בשיעור. הדבר מתעצם בלימוד טקסטים מקראיים המורכבים מבחינה תוכנית ורעיונית.

4. קשיים הנובעים מהפרעות רגשיות של תלמידי החינוך המיוחד

ישנם טקסטים מקראיים ובהם סיפורים ותיאורים המעוררים פחדים, כגון: קין והבל, גירוש הגר, עקדת יצחק, סיפור התנהגותם של אנשי סדום, תיאורי הנביאים המוכיחים את בני דורם.

טקסטים אלה עלולים לעורר חרדות תוך השלכת האירועים על חייו הפרטיים של התלמיד מבלי יכולת לנטרל את הרגש ולראות את האירוע כהיסטורי, מן העבר הרחוק.

ד. עקרונות להוראה

בהתבסס על שיקולים ענייניים הנובעים מאופי המקצוע ומאופי אוכלוסיית החינוך המיוחד, נקבעו העקרונות האלה:

1. מבחר החומר:

לימודי המקרא בבית הספר המיוחד הממלכתי יכללו את **החומר הסיפורי** שבתורה ובנביאים ראשונים, מגילת אסתר, מגילת רות וספר יונה. עם זאת, ייכללו בתכנית גם חלקים שאינם סיפוריים: מבחר חוקים, מבחר נבואות ומבחר פרקי תהילים – לבעלי היכולת הגבוהה. שאר חלקי המקרא קשים ללומד בעל הצרכים המיוחדים.

2. מיקוד סביב דמויות:

הסיפורים יילמדו מסביב **לדמויות מרכזיות**. הדמות וקורותיה ישמשו יסוד מארגן לתכנים הסיפוריים ולמסרים שלהם.

3. רצף המאורעות:

הסיפורים יילמדו לפי **סדר הספרים המסורתי**, כדי שהלומד יכיר את רצף סיפורי המאורעות, וכן כדי שיכיר את המקרא בצורתו המקובלת במסורת ישראל. יחד עם זאת, לילדים בעלי יכולת נמוכה ביותר אין צורך לספר את הסיפורים על-פי הרצף של סיפורי המקרא, אלא לבחור באפשרויות האלה:

- א. לספר סיפורים הקרובים לרוחם.
- ב. לשלב סיפורים מן המקרא בנושאים אינטגרטיביים הנלמדים בכיתה.
- ג. ללמוד סיפורים מן המקרא סביב לימוד החגים (בפורים – מגילת אסתר; בפסח – סיפורים על יציאת מצרים; בשבועות – סיפורי מתן תורה ומגילת רות).

4. חזרות:

מדי פעם יש לערוך חזרות קצרות ומגוונות ככל האפשר, כדי ליצור לתלמידים תמונה של המשכיות בין הסיפורים השונים להשתלשלות רצף האירועים ההיסטוריים.

5. דרכי למידה והוראה:

- המורה מתווך בין החומר הלימודי ללומד: הוא מספר את הסיפור בעל פה לפני הקריאה מן הכתוב, מציג את הרעיון המרכזי ומפעיל את התלמידים.
- יש לבנות את הידע הדרוש להבנת הסיפור עוד לפני קריאת הסיפור עצמו.

- כדי להבין את הסיפורים כדאי להיעזר בניסיון החיים המעשי והרגשי של התלמידים. התכנים הסיפוריים של המקרא אף יכולים לסייע בבעיות רגשיות והתנהגותיות של התלמידים המתקשים.
- אמצעים חזותיים, כגון סרטונים, תמונות, שקפים, מוצגים במוזיאון או בתערוכות, וכן עשייה יצירתית עשויים לסייע בהבנת מושגים, תהליכים ואירועים.
- אין צורך לקרוא את כל הטקסט המקראי, אלא קטעים נבחרים או פסוקים אחדים וסביבם למקד את השיעור.
- רצוי שספר התנ"ך השלם יהיה מונח לפני התלמידים, אף על פי שהמורה רשאי לבחור ללמד מתוך ספרים המכילים רק מבחר פרקים מתוך המקרא.

6. קצב הלימוד:

- קצב הלימוד וההספק איטיים לעומת הקצב וההספק בחינוך הממלכתי המקביל.
- במרכז כל יחידה לימודית, רצף של שיעור עד שניים, נלמד סיפור קצר אחד שבו רעיון אחד ומושג אחד, שניים או שלושה מושגים.
- הלימוד הוא באמצעות אימון וחזרות רבות וזאת כדי להקנות לתלמיד את היכולת לתפוס את משמעויות הכתוב.

ה. רעיונות ושיקולים דידקטיים

1. החלק הסיפורי שבמקרא מוצע כחומר הלימוד העיקרי לחינוך המיוחד מנימוקים ערכיים ופסיכולוגיים:
  - סיפורי המקרא עשויים ליצור משקע אסוציאטיבי-תרבותי, שהוא מכנה משותף תרבותי-לאומי לכל ילדי ישראל.
  - באמצעות סיפורי המקרא יוכלו התלמידים להכיר את המסורות המקראיות על תולדות עם ישראל מראשית התהוותו כעם.
  - באמצעות סיפורי המקרא יוכלו התלמידים להתרשם ממעשיהם של אבות האומה, מנהיגיה ואישיה השולטים, המוצגים כדמויות אנושיות, על מעלותיהם ועל חולשותיהם.
  - אחדות מתכונותיו של הסיפור המקראי עושות אותו מתאים לתלמידי החינוך המיוחד:
    - א. העלילה פשוטה וקל לעקוב אחריה.
    - ב. העלילה בנויה בדרך כלל סביב דמות מרכזית אחת.
    - ג. הדמויות הן אנושיות וקל להבין את מניעי מעשיהן.
    - ד. התיאורים קצרים ומאפשרים למקד את הקשב של התלמידים.
    - ה. לשון הסיפור דינמית בשל ריבוי הפעלים הממחישים את רצף האירועים ואת התפתחות העלילה.
    - ו. רגשות הגיבורים מתבטאים בפעולות ובמעשים.
  - בסיפור המקראי מצויים מוטיבים המוכרים לתלמידים מניסיון חייהם, כגון: העמדה בניסיון ומבחן, פיתוי, קנאת אחים, שנאה וכעס, חלומות ומשאלות.
2. מכיוון שבטקסט המקראי יש קשיים מבחינת אוצר המילים, התחביר והסגנון – אין צורך לקרוא את כל הטקסט, אלא רק קטעים חשובים מתוכו, לפי בחירת המורה, ולהשלים את החסר בסיפור בעל-פה. את הטקסט נספר בלשונו תוך שילוב פסוקים מרכזיים בלשון המקרא. שילוב הפסוקים מתוך הכתוב יתרגל את התלמידים לקלוט את שפת המקרא. יש ערך תרבותי למפגש של התלמידים עם הסיפור המקראי בלשונו המקורית. אפשר להקליט את הסיפור ולשמור את הקלטת ב"פינת הקשב".
3. במרכז כל יחידה לימודית – שיעור או שני שיעורים ברצף – יעמוד סיפור קצר אחד ובו רעיון מרכזי אחד, וכן 1-3 מושגים. זאת כדי לא ליצור עומס על התלמידים. הרעיון שנבחר ישקף את המהות המרכזית של הסיפור. לשם כך על

המורה להיות מודע, לפני הוראת הסיפור, לרעיון המרכזי, או לרעיונות המרכזיים, הקשורים לדמות שעליה מסופר, בהתאם לנושא השיעור.
בעמ' 16 ואילך תמצאו טבלאות ובהן פירוט הרעיונות, המושגים והפסוקים המרכזיים שבפרקי הלימוד.

4. המורים יעודדו את תלמידיהם ללמוד בעל-פה פסוקים נבחרים מחומר הלימוד. זכירת הכתוב כלשונו מעשירה את לשון התלמידים ואף עשויה להגביר את הבנת הכתוב ולחזק את המכנה התרבותי המשותף.

5. ללימוד הטקסט תוקדם הכנה מבחינת אוצר המילים, הביטויים והמושגים, כדי להקל על הבנת הטקסט הכתוב.

מושגים מן הריאליה, כגון באר, אוהל, מרעה, גמילים, בור, אחוזת קבר, יומחשו בעזרת אמצעים חזותיים: תמונות, שקפים, סרטונים, מוצגים.

מושגים מופשטים, כגון פשרה, חלום, נקמה, הוצאת דיבה, קנאה, יוסברו בעזרת מצבים מוכרים הלקוחים מעולמם ומחיי היום-יום של התלמידים.

6. סיפור ארוך רצוי לחלק לחלקים קטנים, תמונות-תמונות, ולהגדיר כל יחידה מבחינת מטרותיה.

7. להגברת המוטיבציה של התלמידים ללימוד המקרא אפשר לנקוט באמצעים אלה:

א. לעורר את הסקרנות והציפייה של התלמידים לקראת קריאת הסיפור על ידי הצגת שאלות מקדימות ועל ידי הצגת הסיפור בצורה דרמטית.

ב. בין קטע לקטע במהלך הסיפור כדאי לערוך דיונים קצרים, כדי לפתח את הציפיות של התלמידים ואת יכולת הניבוי של האירועים.

ג. בדיונים הקצרים מומלץ ליצור קשר בין הדמויות המקראיות, פעולותיהן, תכונותיהן ורגשותיהן לבין הבעיות הצומחות מתוך חיי היום-יום של התלמידים. לדוגמה: מריבות, כעסים, קנאה (למשל בסיפורי אברהם-לוט, יעקב-עשו, יוסף ואחיו).

8. כדי ליצור חוויה יש להדגיש יסודות ריגושיים בלמידה. כך נעורר בתלמידים יחס מיוחד לדמויות ולערכים, יחס המלווה מעורבות אישית.

9. כדי להתמודד עם קשיים של התלמידים בחינוך המיוחד מוצע להפעיל בשיעורי המקרא פעילויות לתרגול מיומנויות הבנת המקרא ברמה **המילולית**, כגון:

א. ארגון קטעי טקסט ברצף הנכון;

ב. איתור פרטים מתוך משפטי המפתח שבטקסט;

ג. התאמת משפטים לתמונות;

- ד. סיכום הסיפור על ידי תרשים זרימה;
ה. מציאת שווה, שונה ומשותף בין אירועים דומים;
ו. מיון משפטי סיבה ותוצאה וקישור ביניהם.

10. השיחה בשיעור מקרא יכולה להיות כאמור פעילות לטיפול בבעיות רגשיות ומכשיר לפיתוח החשיבה. סיפורי המקרא הם נקודת מוצא לשיחות על התנהגות אנושית ועל יחסים בין בני-אדם, יחסים המוכרים לתלמידים מחיי היום-יום. בשיחות אפשר לדון בבעיות מוסריות ורגשיות הצומחות מתוך חיי היום-יום של התלמידים ולהראות את הדמיון שבינן לבין ערכים מסוימים המודגשים בסיפורי המקרא.

בשיחות אנו נותנים לילדים אפשרות לדבר על פחדים, חלומות, רגשות חיוביים ושליילים, ולהראות להם שהתופעות הן כלל-אנושיות. חשוב להקשיב לתלמידים ולכוונם לפתרון חיובי לבעיות חברתיות ואישיות מבלי לנקוט עמדה צדקנית על דבריהם. באמצעות השיחות מתפתחות גם מיומנויות של תקשורת בין-אישית – סיפור אירועים אישיים, הבעת דעה, ארגון מידע שיש להעבירו, הצעת הצעות – וכל זאת כדי שהשומע יקלוט ויבין.

11. פעילויות יצירתיות בתחום המילולי והבלתי מילולי הן אמצעי קישור נוסף בין התלמידים לבין הסיפורים המקראיים. בלימוד המקרא אפשר להפעיל פעילויות יצירתיות, כגון אלה:

- **המחזה** של סיפורים, שבהם יש קטעים דרמטיים;
- **ציור** של אירועים שהרשימו במיוחד את התלמידים; (העבודה יכולה להתבצע באופן יחידי או קבוצתי).
- **הדבקה** וציור תלת-ממדי;
- **כיוור** דמויות אדם ובעלי-חיים;
- **פנטומימה** – באירועים שאין בהם מלל רב ושהם קלים יותר להמחשה בפנטומימה;
- **תנועה** – המחשת הסיפור באמצעות תנועה, קצב וצליל;
- **בובות תיאטרון** – סיפור הטקסט בעזרת הפעלת בובות.

12. **פינת המקרא** – כדאי ליחד פינה בכל כיתה למקרא, ובה יוצגו התוצרים היצירתיים של התלמידים, וכן תומר לימודי שנאסף, כגון: קופסת שאלות ותשובות לסיפורים שסופרו; מושגים ופירושיהם; הקלטות של הסיפורים השונים (כדי שתלמידים יוכלו להשמיע לעצמם שוב סיפור האהוב עליהם) וכד'. בחומר שנאסף אפשר להשתמש לחזרות ולתרגול של מה שנלמד בכיתה.

ו. מפרט נושאים ותכנים

מפרט התכנים מציג תכנית מקסימום. רצוי שהמורים יהיו גמישים בבחירת התכנים ובקביעת קצב הלימוד הנדרשים לתלמידים בעלי צרכים מיוחדים. יש לראות בחלוקה לשעות רק הצעה. על כל מורה לשקול את החלוקה לשעות המתאימות לתלמידי הכיתה ולהגמיש את ההצעה לפי הנדרש.

הכיתה	מספר שעות הלימוד	הספר	נושאי הלימוד
א'	—	—	—
ב' (אחרי פסח)	30 שעות	בראשית	מבוא ללימוד התורה (5 שעות) סיפור הבריאה (8 שעות) סיפור גן עדן (4 שעות) סיפור נוח והמבול (10 שעות) סיפור מגדל בבל (3 שעות)
ג'	90 שעות	בראשית	סיפורי האבות : אברהם (25 שעות) יצחק (4 שעות) יעקב (25 שעות) סיפורי יוסף ואחיו (36 שעות)
ד'	90 שעות	שמות – במדבר	סיפורי משה ויציאת מצרים – (68 שעות) סיפור מתן תורה (10 שעות) סיפור העגל (4 שעות) הנדודים במדבר (4 שעות) סיפור המרגלים (4 שעות)
ה'	90 שעות	יהושע שופטים	יהושע ומלחמותיו לכיבוש הארץ (35 שעות) סיפורי השופטים : (55 שעות) אהוד בן גרא, דבורה וברק, גדעון, אבימלך ויותם, שמשון
ו'	90 שעות	שמואל א'	סיפורי שמואל (30 שעות) סיפורי שאול (60 שעות)
ז'	90 שעות	שמואל ב'	סיפורי דוד (90 שעות)

נושאי הלימוד	הספר	מספר שעות הלימוד	הכיתה
סיפורי שלמה מלכות ישראל ויהודה (30 שעות) (60 שעות)	מלכים	90 שעות	ח'
פרקים נבחרים מנבואותיהם (30 שעות)	ישעיה, יחזקאל	90 שעות	ט'
פרקים נבחרים (30 שעות)	עזרא		
סיפור יונה הנביא (10 שעות)	ונחמיה		
סיפור מגילת רות (10 שעות)	יונה		
סיפור מגילת אסתר (10 שעות)	מגילת רות* מגילת אסתר*		

* את סיפורי מגילת אסתר ומגילת רות מוצע לשלב כבר בכיתות נמוכות יותר בהקשר לחג הפורים ולחג השבועות.

ז. דוגמאות לעיבוד מפורט של פרקי הלמוד

ספר בראשית

מסוקים מרכזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
<p>א' 1 – 5 8 – 6 10 – 9 11 13 19 – 16 23 – 21 26 – 25 31</p>	<p>– תורת וברת – יום, לילה – אור – רקיע – ארץ – ים, מים – עץ פרי – מאורות: שמש, ירח, כוכבים – נפש חיה – אדם – זכר, נקבה – פרו רבו – חיים השביעי – שבת – קדשת השבת</p>	<p>ה' לבדו ברא את העולם וכל אשר בו בשישה ימים, לפי הכניית מסודרת. העולם וכל אשר בו כפופים לאלהים. לאדם ניתן שלטון על כל הכרואים.</p>	<p>פרקים א' – ב' 3 פרק א'</p>	<p>שבעת ימי הבריאה</p>
<p>ב' 1 – 3 9 – 8 17 – 15 18 24 – 21</p>	<p>– ג'רעון – נהר – עץ החיים – עץ הדעת טוב ורע – עזר כננדו – צלע</p>	<p>האדם הוצג כגן העדן "לעבדה ולשמרה". כפרת הצו של אלהים כרוך עונש. האיש נוצרה מן האדם, כדי להיות "עזר כננדו".</p>	<p>פרקים ב' 8 – ג' ב' 8 – 17 ב' 18 – 25</p>	<p>סיפור גן העדן בריאת האישה</p>

מסוקים מרכזיים	מונשים	לעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
6 – 1 19 – 9 23	– חטא – ערום – פתוי – עונש – "יארור" – ראש – עקב – איבה	האבילה מייצג היעדר טוב ורעי משמעה פגיעה בסמכות האלוהית. האדם בחטאיו מקלקל את העולם הטוב שברא אלוהים. כל מי ששודף לחטא ראוי לעונש לפי מידת חטאו.	פרק ג'	חטא והעונש – גירוש מגן העדן
10 – 9 13 21 – 20	– צדיק תמים – חמס – תיבה – מבול	כאשר בני האדם משחיתים את דרכם, הם מביאים על עצמם עונש של כלית. מן העונש ניצלים רק צדיקים. באי החיבה נועדו לחדש את העולם לתקופה של אחרי המבול.	פרק ו' 22 – 9	נוח והמבול
16 – 15	– קשת בענן – אות הברית	אלוהים מבטיח, באמצעות ברית, את המשך הקיום האנושי. אלוהים מבטיח שלא יהיה עוד מבול.	פרק ט' 17 – 8	
8 – 4 9	– עיר ומגדל וראשו בשמים – שפה אחת – לביים – מרד	בני האדם אינם יכולים לפעול נגד רצונו של אלוהים. גאווה והתנשאות נחשבים למרד באלוהים ולחטא נגדו, ועל כן בני האדם נענשים.	פרק י"א 9 – 1	מגדל בבל

מסוקים מורכבים	מושגים	רעיונות מרכזיים	הזדהות	תנועה
7 – 1	– בחירה – הבטחה – אמונה – צו אלוהי	ה' בחר באברהם לחיות אביו של העם הנובח. לאברהם ולירעו מובטחת ארץ כנען. אברהם מאמין בה' ומקיים את הצו "לך לך".	פרק י"ב 9 – 1	הצו "לך לך מארץ וממולדת ומבית אביך אל הארץ אשר אראך"
8 – 6	– מרעה – מריבה – משרה – הבטחה	אברהם פותר את הסכסוך עם לוט בדרך של פשרה.	פרק י"ג 13 – 1	פרידת אברהם מלוט
17 – 15	– הבטחה	ה' מבטיח לאברהם ולירעו את הארץ.	פרק י"ג 18 – 14	הבטחת הארץ והבטחת הזרע
18	– ברית, חסכם	ה' כורת ברית עם אברהם לזוג לו את הארץ המובטחת.	פרק ט"ו 21 – 18	אלוהים כורת ברית עם אברהם ומבטיח את הארץ לו ולירעו
5 – 2 14, 13, 10	– הכנסת אורחים – בשורה – אוהל	1) האוי להכניס אורחים בניצבות וברוחם לב (הדוגמה האיגית של אברהם). 2) ה' יכול לגרום למעשים שמחוץ למדר הטבע (שלא קינים ייולד בן).	פרק י"ח 16 – 1	הבטחה על הולדת יצחק
4, 2	– פלא – צחוק – ברית מילה	אברהם מל את בנו יצחק בן שמונת הימים במצוות ה'.	פרק כ"א 8 – 1	חולדת יצחק

פסוקים מרכזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
19 – 1	– ניסיון – עקדה	אברהם עומד בניסיון שחי' מנסה אותו. אברהם מקבל גמול על נאמנותו ליה' (כו' נבזרעו ותתגשם ההבטחה האלוהית).	פרק כ"ב 19 – 1	עקדת יצחק
2 18 – 16	– מערת המכפלה – אחוזה קבר – משא ומתן	אברהם קנה את מערת המכפלה בכסף מלא ובפני ערדים, ועל ידי כך רכש בעלות עליה. אברהם חי, מת ונקבר בארץ המובטחת לו ולזרעו.	פרק כ"ג פרק כ"ה 10 – 7	מערת המכפלה כאחוזת קבר לאבות האומה
8 – 7	– שיבה טובה – אחוזה קבר – משא ומתן	אברהם חי, מת ונקבר בארץ המובטחת לו ולזרעו.	פרק כ"ה 10 – 7	מתו של אברהם וקבורתו
3, 2 20 – 14 32 – 31 58 – 57 67	– שבעה – נישואין – נאך – הכנסת אורחים	1. יצחק בורד' להקים משפחה כדי להמשיך את השושלת. 2. אסור ליצחק לשאת אישה נכרייה. "לא תקח אשה לפני מבנות הכנעני". 3. אסור ליצחק לעזוב את הארץ המובטחת. "רק את בני לא תשיב שמה". 4. ההשגחה האלוהית מכוונת את בחירת האישה ליצחק.	פרק כ"ד	אישה ליצחק

פסוקים	מושגים	רעיונות מרכזיים	תחילה	תנושא
22 23	עקדה — תאומים — איש צד — יושב אהלים	1. מאבק התמחדדות ותחרות מאתגרים את יחסי עשו ויעקב כבר בסוף אדם: "ויתרצו חבנים בקרבה", כ"ח 22.	פרק כ"ח 28 — 19	עשו ויעקב
34 — 29	בכורה — שבועה —	יעקב, הבן הצעיר, עתיד לגבור על עשו, הבן הבכור, ולשלוט בו. דבר ה' לרבקה: "ירב יעבד צעיר". יעקב קונה מעשו את זכות הבכורה ולכן היא מגיעה לעם ישראל בדין.	כ"ח 34 — 29	מכירת הבכורה
10 — 6 כ"ז 25 — 22 41 43 — 42 46 כ"ח 2	ברכה — ותבולה (עורמה) — שטאה — ברוחה — נישואין בתוך המשפחה —	רבקה יוזמת תכנית לסייע ליעקב לקבל את ברכת אלוהים מיצחק. יעקב יושב האהלים מוכרח לברוח אל סכנת העולם כדי להינצל מפעו של אחיו. יצחק ורבקה מעדיפים שנישואי בנם יהיו במסגרת המשפחה שבה על נישואין עם אחת מבנות עמי כענין.	פרק כ"ז — פרק כ"ח 9 — 1 כ"ז 1 — 17 18 — 29 30 — 40 41 42 — 45	ברכת יצחק ליעקב ולעשו שידול רבקה את יעקב לברוח לחרו לקבל ברכתו ברכת יצחק את יעקב ברכת יצחק את עשו שידול רבקה את יעקב לברוח לחרו נמוקי רבקה בפני יצחק מדוע על יעקב לצאת לחרו שליחת יעקב לחרו
			כ"ח 1 — 9	

פסוקים מרלזיים	מושגים	רעיונות מרלזיים	חזיונה	הנושא
17 – 12 20 21	חלום — מלאכי אלוהים — נדר — בית אלוהים	יעקב הוא עתה נושא תהילה והתבטחה. הבטחת אלוהים לאברהם וליצחק חוזרת ליעקב ומתגייבת אותו.	22 – 10 כ"ח	חלום יעקב בבית אל ונדרו
10 – 9	—	אלוהים מצליח את דרכו של יעקב והוא פוגש את בני משפחתו בחור.	פרק כ"ט 13 – 1	פגישה יעקב ורחל
18 – 16 27 – 25	— יעצמו ובשורו" — מרמה — צעירה, בכירה	יעקב זוכה בשני על ידי עבודה במשך שנים ארוכות. שמותיהם של בני יעקב מלמדים על משאלות האמהות, ועל אופי וגורל הבנים. אלה שמות שבטי ישראל וכל העם נקרא שמו ישראל.	30 – 14 כ"ט	נישואי יעקב לרחל וללאה
8 – 7	— התפייסות — תפילה — תכסיס	יעקב חש אשמה כלפי עשו אחיו, הוא רוצה להתפייס עמו ולפתח יחסים זדקיים בשלום.	35 – 31 כ"ט פרק ל' 25 – 1 פרק ל"ח 20 – 18	חולדת בני יעקב
12 – 1	— רכוש	התנהגותו של יעקב חריצה לזכות בסלחנותו של עשו היא של כניעה והמתנפות.	פרק ל"ג	הפגישה עם עשו והחזרת הסוואות

מסוקים מרכזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
11 – 2	דיבה – בן זקונים – כתובת פסים – קטאה	ההתייחסות הבלתי שוויונית של יעקב למשני ולבניו גרמה לקנאת האחים בויסף ולשנאתם אותו. תלמודו של יוסף גרמו לעימות בינו לבין אחיו והגבירו את השנאה אליו.	פרק ל"ז 1 – 11	חלמות יוסף
14 – 13 20 – 18 27 – 26	בור – (בור ריק ממים) – מכירה לעבדות – אורחת ישמעאלים	קנאתם ושנאתם של האחים באות לידי ביטוי בכך שהם מתכנלים להרוג את יוסף ומוכרים אותו לישמעאלים. ראובן ויהודה מנסים למנוע את הרגת אחיהם מתוך הרגשת אחריות משפחתית.	ל"ז 12 – 36	מכירת יוסף
5 – 2 23 – 21	הצלחה – עבד – עלילה – עליות וירידות	יוסף מצליח בבית אדונו כי ה' עמו. חיי יוסף הם שרשרת של עליות וירידות.	פרק ל"ט	יוסף בבית פוטיפר
3 – 2 13 – 12 19 – 18 22 – 20 23	שר המשקים – שר האופים – סריסי פעה – חלום – פתרון החלום – שכתה	פתרון החלומות של שרי פעה צופה את עתידם ואת גורלם. כווח של יוסף לפתור חלומות הוא מאת אלוהים.	פרק מ' מק' מ'	שר המשקים ושר האופים וחלומותיהם

פסוקים מרכזיים	מונחים	רעיונות מרכזיים	היחידה	חומשא
4 – 2 7 – 5 14	– יאור (מונח גאוגרפי) – שיבולים – חרסומים	חלומות פרעה מנבאים את עתידה וזולתה של ארץ מצרים.	פרק מ"א 14 – 1	חלומות פרעה
33 – 25 43 – 38	– שובע – רעב – אסמי תבואה – משנה למלך	חלומות הגדול בגורלו של יוסף חל בארץ מצרים. המספר הגדול בגורלו של יוסף חל בארץ מצרים. יוסף העבד הופך להיות משנה למלך מצרים. חכמתו האלוהית של יוסף משנה את גורלו משפל המדרגה לרום המעלה.	מ"א 15 – 43	יוסף – המשנה למלך
מ"ב 2 – 4 7 – 6 9 – 8 21 28 38 – 36 מ"ג 13 – 14	– נקמה – התנכרות (העמדת פנים) – מרגלים – מאסר – אשמה – ערב	האחים באים מצרימה ומשורחוקים ליוסף, מעשימים בלא ידיעון את חלומות יוסף (חלום האלומות וחלום הכוכבים). ביחסו של יוסף לאחיו יש מגמה גם לחזיר להם במולדם וגם לעורר בהם רגשי אשמה וייסורי מצפון. האחים הנעשים על ידי יוסף מכירים בכך שסבלם במצרים הוא עונש מאת האלוהים. יחסו של יוסף לבנימין דומה ליחסו ליוסף (בנימין זוכה לחמנת יתר). האחריות של יעקב לדאוג למזונם ושלומם של כל בני המשפחה גוברת על אחבתו המיוחדת לבנימין.	פרקים מ"ב 1 – מ"ג 15	ידידת אחי יוסף למצרים

מסוקים מרכזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	חלחלה	הנושא
16 – 15 מייג 31 – 29	– העמדה בניסיון	האחרים רואים במציאות הגבוע באמנתות בניסיון עונש מאת האלוהים על חטאים כלפי יוסף.	פרקים 16 – מייג 16 מייג	גביע יוסף
4 – 3 מייג 16	– רעה תחת טובה	יוסף מעמיד את אחיו בניסיון על ידי הטלת אשמה בבנימין. האחים עמדו בניסיון, הם עמדו לצדו של בנימין והיו מוכנים למסור את נפשם תמורתו.		
3 – 1 8 – 7, 5, 9	– התוודעות	מפנה בהתייחסותו של יוסף לאחיו. יוסף – משנה המלך, שהתנכר לאחיו – חופך לאח אורח וסולה. יוסף משוכנע כי אחיו אכן עמדו בניסיון שניסח אותם, ולא יכול עוד להתאפק מלבטא את רגשותיו ומלגלות את זהותו. יוסף מאמין שמכירתו לעבדות והצלחתו במצרים היו מכוונות על ידי האלוהים (מייג 7, 5 – 8).	פרק מייג 15 – 1	התוודעות יוסף אל אחיו
	– ירידה, עלייה – ייזמפו וירבתי (מייג 27)	האיועיים בסיפור יוסף (מכירתו לעבדות והפיכתו למשנה למלך) הכשירו את הקרקע להצלת משפחת יעקב מהצרות וגם לירידתם למצרים. בקשתם של יעקב ויוסף להיקבר בארץ מסמלת את הקשר האמין של המשפחה עם הארץ.	פרקים מייג – מייג פרקים מייג 29 – 27	ירידת בני ישראל למצרים

ספר שמות

פסוקים מרכזיים	מושגים	ייעונות מרכזיים	היחידה	הנושא
7 – 6 10 – 8 14 – 11 22	גזרות – עבדים – עבודת פרד – חמר ולבנים – ערי משכנות (פתם ורעמסס) – מלילות	בני ישראל מחזיקים מעמד ומתורבים למרות חדיכוי האכזרי מצד פרעה.	פרק א'	גזרות פרעה
10 – 1	תיבת גומא – סוף – מניקת – נחל, יאור (נילוס) – לצוף –	משה נשאר בחיים למרות גזרות פרעה וניצל על ידי בת פרעה, שגזר את האזרות.	פרק ב' 10 – 1	חילדת משה
13 – 11 15	סבלותם – רשע – מושע –	משה מושע סובלים ונדכאים מיד המאויימים עליהם והפוגעים בהם.	פרק ב' 22 – 11	משה ואהרן

פסוקים מרכזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	התייחסות	הנושא
24 – 23 ב' / 5 – 2 ג' / 8 – 10	זעקה ברית סנה "אדמות קודש" "ארץ זבת חלב ודבש" שליחות (שולח – שליח) את	אלוהים מחויב להציל בכוח הברית עם האבות את בני ישראל החוזקים והמדוכאים. התגלות ה' היא בתופעת טבע מיוחדת. אי-אפשר לראות את פני האלוהים. משה מהסס לקבל על עצמו את השליחות מתוך רגש אחריות ומתוך רגש ענוה.	פרקים 23 – 17 ב' / 23 – 17	הסנת השליחות והאחריות שניתנו למשה
4 – 2 ד' / 7 – 6 / 12 – 9		האחרות שניתנו למשה וההתגלות בסנה מלמדות שאלוהים יכול לשנות את סדרי הטבע ולעשות בעולם כרצונו.		
2 – 1 ה' / 4 / 7 / 16 – 15	נוגשים הג' (ויחגו לי") תבר (וילקוש קש לתבר")	פרעה מנסה לעקור מלכ בני ישראל את שאיפות השחרור על ידי דיכוי חזק. ההתמודדות היא בין פרעה לבין ה' ושמשה הוא שליח.	פרק ה'	המפגש הראשון עם פרעה ותוצאותיו
1 ה' – 22 ה' / 1				

מסוקים מרכזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	היחידה	המושג
17 – 16 ז' 19	– מכות מצרים	– המכות באו להראות כי ה' הוא האלוהים העליון על כל הארץ: * ה' עליון על כשפי המצרים. * כוחו של ה' שולח על כל מה שנתנסה בו האדם עד עתה.	דס פרק ז' 14 – 25	מכות מצרים פרקים ז' – י"ב
23 – 22 29 – 26	– הכבדת לב (לב כבד כאבן = ביטוי מושאל) ח' 4, 6		צפודיע פרקים ז' 11 – 26	
13 – 11 16 – 15	– ויחזק לב (לב חזק כאבן = ביטוי מושאל)	השגת ה' ניכרת בקרב בני האדם, ה' משגיח ומפלה בין ישראל למצרים.	11	
18 28	– חפליה ח' 4	המכות באות לרתת לפריעה השונה ניצחת לחתרסתו נגד ה' ולסיורו לבו לשלח את ישראל.	כנינים פרק ח' 12 – 15	
14 – 13 18	– חתראה בכורות	יש הדרגתיות בסיפורי המכות. המכות הולכות ומחמירות. כל מכה קשה מקודמתה והקשה מכולן היא מכת בכורות.	ערוב ח' 16 – 28	
24 – 22 י' 27	– הפלה משקוף ומזוזות – פסח ← ומנאן פסח	המקרא תופס את המכות כשלמות מובנית אחת. שלמות זאת מודגשת על ידי המסגרת הדומה של המכות: * חתיאה * סירובו של פרעה לשלח את בני ישראל * חתיאה המכה * חריטה של פרעה * חסרת המכה * חסרת המכה	דבר פרק ט' 1 – 7	
5 – 4 י"א 7			ט"ו 8 – 12 ארבה פרק י"א 1 – 20	
13 – 12 י"ב 27				
32 – 31				

מסוקים מרכזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	התייחסות	הנושא
7 י"ב	— פסח מצרים — פסח דורות	ה' פסח על בתי העברים, ומבוא השם — פסח. הפסח והמצות נקבעו לדורות.	פרק י"ב	תג הפסח
15 — 14 17 39 42	— מצות — חמץ — ליל שימורים		פרק י"א פרק י"ב 13 — 12 28 — 21 33 — 29	
19 — 17 22 — 21 5 י"ד	— עמוד אש — עמוד ענן — חרטה	בני ישראל לא היו מוכנים עדיין להילחם על הארץ, ולכן ה' מולכים בדרך האדומה לארצם, דרך המדבר.	פרקים י"ג — 17 — י"ד	יצאת מצרים וקריעת ים-סוף
12 — 10 14 — 13 16 22 — 19 28, 26 31	— קריעת ים סוף — טבעיה	העלאת עצמות יוסף מסמלת סגירת מעגל: הקרידה למצרים והעליה לארץ ישראל. מתנה ישראל נע בסיועו, בהדרגה ובתננה של אורות משמים: עמוד הענן ועמוד האש.		

מסוקים מרכזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	היחידה	חנישה
<p>ט"ו 1 10 20 – 19</p>	<p>– שיר חזרה</p>	<p>בשעת שמחה אנשים שרים, רוקדים ומודים למושעים.</p>	<p>פרק ט"ו 21 – 1</p>	<p>– "שירת הלילה" שירת החזרה</p>
<p>4 – 3 ט"ז 8 15 – 12 20 – 19 31 35 ט"ז 3 – 2 7 – 5</p>	<p>– נודדים – מן ושל – חגיגה בניסיון (חי' מנסה את העם) – התמרמרות</p>	<p>חי' משגית על עמו בנודדיו במדבר ומספק להם את צורכיהם היום-יומיים. בני ישראל הם עדיין קהל עבדים משוחזרים, מבוהלים ומפחדים. הם עדיין לא התגבשו לעם המאמין בכוהן. חי' מנסה את בני ישראל ובוהן האם הפכו כבר למאמינים ובטוחים בו. סיפורי חמון, השלו והמרים שמן חזור הם עדות לחשכת האלוהית על בני ישראל.</p>	<p>פרקים ט"ז – 7</p>	<p>חזרה במדבר</p>

מסוקים מרכזיים	מוטגים	יעונית מרכזיים	היחידה	הנושא
3 ייט 6 – 5 8 16	– הטיטוי: על כנפי נשרים (דימוי) – תנאי (תנאי חברתי) – עם סגולה – ברית – תנאי (תנאי חברתי) – עם סגולה	הבית בין ה' לבני ישראל מחייבת את בני ישראל לשמור את חוקי ה' ומעניקה לבני ישראל את המעמד של עם סגולה. התגלות ה' בהר סיני הייתה במעמד העם כולו. משה, המנהיג הנבחר על ידי אלוהים, מתווך בין אלוהים לעם.	פרקים י"ט – כ'	מתן תורה
כ" 1 – 14	– דברות – חוק (חוקי יעשה) וחוקי "לא תעשה" – פסל – שבת – כבוד הורים – לחמור – אחריות	עשרת הדברות הם חוקי היסוד שאמר אלוהים עצמו בפני בני ישראל. הדברות מתחלקים לשניים: בין אדם למקום בין אדם לחביו. בין אדם למקום אנכי ה' אלהיך לא תעשה לך פסל וכל תמונה לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא לא תענה זכור את יום השבת לקדשו כבד את אביך ואת אמך לא תחמד בין אדם לחביו לא תרצח לא תנאף לא תגנב לא תענה באתך עד שקר לא תחמד חזברות הראשונים מחוים את ייחודו הודתי של עם ישראל; חזברות האחרונים מחוים את היסוד לחיי חברת תקינים ומוסריים.	פרק כ'	עשרת הדברות

מסוקים מרלוזיים	מושגים	רעיונות מרלוזיים	הזדהה	הנושא
כ"ד 18 ל"ב 1 – 2 4 9 – 7 14 – 11 24 – 23 32 – 31	– מנהג – פסל – עם קשה ערף – סינמור	חגים זקוק למנהג אנושי ולסמל מוחשי שייצג את האלוהים. חגים הנבחר ערדין נוטה להשפעות זרות, ולכן הוא מכונה "עם קשה-ערף". משה המנהג משמש סינורם של בני ישראל ומגן על חגם מפני זעמו של ה'. משה המנהג מוכן להקריב את חייו בעד עמו.	פרקים ל"ב – ל"ד	מעשה על הזרב החטא: עשיית העגל מזרב זעמו של ה' והגנתו על עמו
ל"ד 1 28 – 27	– "אל רחום וחנן"	ה' הוא אל רחום וחנן וסולח לעמו.	פרק ל"ד 4 – 1 35 – 27	הליחות השניים

ספר במדבר

מנושא	סיפור המרגלים	החידה	קיצוץ מילים	מנוגים	פסוקים מרכזיים
		פרקים י"ג – י"ד	<p>המרגלים, שהם נשיאי שבטים, נתבקשו לתור את הארץ ולמסור דין וחשבון ענייני על מה שראו עיניהם, אך תחת זאת הם הפחידו את העם והרתיעו אותו מפני הליכה לארץ.</p> <p>העם, בשומעו את דברי המרגלים, נתפס ל"יאוש, לפחד ולהכרזת מרד גלוי נגד משה: "נתנה ראש ונשובה מצרימה".</p> <p>העם חטא בחוסר אמונה בכוחו של אלוהים להתגבר על כל הקשיים.</p> <p>משה המנהיג מתחנן לפני ה' למען העם ומעורר את החמין.</p> <p>משה מצליח להחליף את העונש של השמדת העם בעונש של דחיקת הכניסה לארץ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — מרגלים — הטלת פחד — דיבה — מרד — הזנמה — אמונה 	<ul style="list-style-type: none"> 2 י"ג 27 — 33 1 — 4 י"ד 6 — 9 11, 16 18 — 19 34

ספר יהושע

מסוקים מרכזיים	משגים	רעיונות מרכזיים	הליחידה	הנושא
9 – 2 17 – 16	– מלחמת כיבוש – חזק ואמץ	יהושע נועד להגשים את היעדים שמושה לא הספיק להגשימם. יהושע יצליח בתפקידו אם יפעל על פי תורת ה'.	פרק א'	הזרואות והחבטחות שיהושע מקבל מה' לקראת מלחמת כיבוש הארץ
2 – 1 11 – 9 14 – 12	– מרגלים, לרגל – אישה זונה – עיר בצורה – עמי כנען – שביעה	בני ישראל מתגנים את קבלת מנהיגותו של יהושע בכך שיוזיבה לעזרת ה' בהמשך דרכו. יהושע שולח מרגלים ליריחו, לפני שהוא יוצא עליוה למלחמה, בדומה למשה ששלח מרגלים לארץ כנען לפני הכניסה אליה. סיפור יציאת מצרים הגיע לאזוניהם של עמי כנען וגרם להם פחד ויראה מאלוהי ישראל. בני ישראל נשבעים לרחם שישמרו על חייה וחיי בני משפחתה תמורת העזרה שהיא נותנת להם.	פרק ב'	סיפור המרגלים ביריחו

פסוקים מרכזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
7 9 – 10 13	– הירידן – ארון הברית – כוהנים – שבעה עמני כנען – אות	הפסיקת זרימות מז הירידן, כאשר בני ישראל עברו אותו בראשות יהושע, דומה להרחבת ים סוף, כשיצאו ממצרים בראשות משה. במעבר הירידן הוכח כי ה' נמצא עם יהושע, כפי שהיה עם משה.	פרק ג	מעבר הירידן
12	– פסח – מן	אכילת תבואת הארץ מסמלת את הפסקת הנדודים במדבר והתיישבות קבע.	פרק ה' 10 – 12	אכילה מתבואת הארץ
15 – 13	– שר צבא ה'	הופעת שר צבא ה' היא בשורת ניצחון לקראת כיבוש יריחו.	ה' 13 – 15	התגלות מלאך ה' ליהושע
17 – 15 22 – 20 26 – 24	– חומה – שופרות – שבעה – חרס – קללה	כיבוש יריחו נוצע לא במהלכי מלחמה רגילים, אלא בהתערבות אלוהים. יהושע מקיים את השבעה, שנשבע המרגלים לרחב, ומדגים בכך את חשיבות ההתחייבות בשבעה.	פרק ו'	כיבוש יריחו
		כיבוש יריחו נעשה בהתערבות אלוהית, ועל כן כל השלל שייך לאלוהים ואסור לחנות ממנו. אסור לננות את יריחו והיא מקוללת לעד.		

מסוקים מרלוויים	מושגים	רעיונות מרלוויים	היחידה	הנושא
12 – 11 21 – 19 25	– תבוסה – חרם – גורל	העם כולו נענש בגלל חטאו של עכו. ניצחון או תבוסה במלחמה הם תוצאה של רצון האלוהים. רצון האלוהים הוא תוצאה של התנהגות העם. גילוי החוטה, האשם במפלת העם, נעשה על ידי ללידה בגורל, וגם בכך יש התערבות אלוהית.	פרק ז' פרק 1	הכישלון ללכוד את העני בגלל חטאו של עכו א. הכישלון וסיבתו 13 – 1 ז' ב. גילוי האשם על ידי חטלת גורל 26 – 14 ז'
22 – 19	– מארב, אורב – עורמה	הניצחון במלחמה הוא תוצאת חתכסיסים של יחושע ושל עצרת ה'.	פרק ח' פרק 1 – 29	כבוש העי
6 – 3 15 19 27 – 23	– עורמה – ברית – שבועה – "חטבני עצים ושואבי מים"	הצלחת שבטי ישראל בראשות יחושע הטילה אימה ופחד על יושבי כנען. המבועזים, ברצותם להינצל, נוקטים מעשה עורמה. התחייבות בשבועה מחייבת גם כאשר השבועה הושגה ברמאות.	פרק ט' פרק 1	מעשה המבועזים
11 – 9 13 – 12	– שינוי חוקי הטבע	ניצחוני של יחושע על המשט מלכי האמורי הוא בזכות עזרתו של ה'. ה' מסייע לשבטי ישראל על ידי שינוי סדריו הטבע.	פרק י' פרק 1 – 15	הניצחון על ברית חמשות מלכי דרום הארץ

מסוקים מרלזיים	מושגים	רעיונות מרלזיים	הזיחה	המשא
5 – 4	<ul style="list-style-type: none"> – עיר מקלט – גואל דם – רוצח בודון (בכוונה) – רוצח בשגגה (לא בכוונה) 	<p>עירי המקלט נועדו להציל חורג בשגגה מידי גואל הדם.</p> <p>החורג בשגגה שוחח בעיר המקלט עד מות הכותן הגדול.</p>	פרק כ"י	עירי המקלט
20 – 14 24, 22	<ul style="list-style-type: none"> – ברית – בחירה – אלוהי נבר – אל קנא 	<p>לפני מותו מחדש יהושע את הברית בין ה' ובין שבטי ישראל. הוא מבסס את הברית על הניסיון ההיסטורי של חסדי ה' עם ישראל.</p> <p>חדוש הברית נעשה מתוך בחירה חופשית של חתם.</p> <p>ה' מוצג כ"אל קנא" המעניש על עויבותו אותו ועל חלילה אחריו אלוהי נבר.</p>	פרק כ"ד	נאומי האחרון של יהושע לפני מותו

ספר שופטים

פסוקים מרכיזים	מושגים	רעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
15 23 – 20 30	מושיע — שופט — איטור יד ימינו — מנחה — חרב, ניצב, לתב — העלייה	בני ישראל נענשים כשהם עושים הרע בעיני ה' והעונש בא על ידי משעבד זר. כאשר בני ישראל צועקים אל ה' שישעים, הוא שולח להם מנהיג מושיע שנקרא שופט והוא נלחם במשעבד. אחד מוצג כאיש — 1. בעל אומץ לב — נכנס לחדר המלך והורגו. 2. בעל כושר תכנון — מארגן את העם ללחמה אחרי הפגיעה במלך. 3. בעל עורמה — לא מעורר חשד ומצלח לרכוש אמון.	פרק ג' 12 – 30	אחד בו גרא ומלחמתו במואב
2 6 9 – 8 15 22 – 18	רכב ברזל — תנמר — מהומה (וויזהם ה'') — מנוסה — יחד האוחל — רקח	ה' מקים מושיע לבני ישראל, הנמצאים במצב של מצוקה וזעקים אליו. דבורה מופיעה כשליחת האלהים ותפקידה למנות את ברק למנהיג המלחמה. מעורבותו של ה' במלחמה היא על ידי המהומה שהטיג במחנה האויב. סיסרא הופך מרודף לנרדף. רצונה של יעל לפגוע בסיסרא גבר על מידת הכנסת האחרים שלה.	פרק ד'	מלחמת דבורה וברק בכנענים

מסוקים מרכזיים	מושגים	לעיונות מרכזיים	היחידה	המושג
3 – 2 7 – 5 19 – 16	בחירה – חלום – כארבה לרוב – חרב איש ברצחו – מעברות חידון	מעורבותו וכוונתו של ה' מתגלים במלחמת גדעון, שבה ניצחו המעטים (300 איש) את הרבים. בעזרת חלומות ואותות מגלה אלוהים לגדעון איורועים חזותיים לחורחה, או מעביר אליו חוראות למעשים שיעשה, או שיחדל מלעשות.	פרקים ו"ח' 1 – 10 פרק ו' 1 – 10	מלחמת גדעון במדיינים החטא, העונש והחזרה
	את – מוצח תבעל –	גדעון נבחר להיות שליח ה'. כוחם של השכטים הנודדים הוא במספרם הגדול.	ו' 11 – 16	גדעון – שליח מושיע
			ו' 17 – 25	קבלת גדעון את מדייני לשכטני את עמו
			פרק ו' 1 – 10	מלחמת גדעון

מסוקים מרכזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
22 – 23	<ul style="list-style-type: none"> – מלך – שושלת – (ימשול בנו גם אתה גם במקד גם בן בתי?) 	<p>לצורך ניהול מלחמות ושמידת הביטחון מעלים בני ישראל משאלה למנות עליהם מלך, אולם גדעון אומר שה' הוא המלך היחיד.</p>	פרק ח' 1 – 21	סירוב גדעון למלך
2 4 15 – 8	<ul style="list-style-type: none"> – "עצמכם ובשרכם" – "ריקים ופחזים" – למשוח מלך – "באמת ובתמים" – תועלת – "לנוע על העצבים" – לחסות בצל 	<p>אבימלך עולה לשלטון בזכות קשרי משפחה, תככים ורצח ולא כמושיע העם מפני מצוקה כלשהי.</p> <p>לפי משל יוחם, העולם אינו זקוק לשדרה, אלא למעשים המועילים לבריות.</p> <p>לפי משל יוחם – בהרצה ברע גורמת לכוחרים תוצאות הרסניות.</p>	6 – 1 20 – 7	<p>שלטון אבימלך ונאום יוחם</p> <p>המלכת אבימלך את עצמו למלך</p> <p>נאום יוחם</p>
4 – 6 12 – 14 18	<ul style="list-style-type: none"> – "ותצלת עליי רוח ה'" – תואנה – חידה 	<p>לשמרון יש חולשה לנשים. הן מצליחות לפתות, לטחוט ממנו סודות ואף לגרום לו לאבד את כוחו ואת ייחודו.</p> <p>גבורתו של שמשון, המתגלה בשיטוע כפיר האריות, היא מן האלהים: "ותצלת עליי רוח ה'".</p>	פרק י"ד	נישואי שמשון לאישה מבנות הפלשתים

מסוקים מסוקים	מושגים	רעיונות מרכזיים	החזיקה	המושג
7, 5 – 3 11, 10 16 – 14 19 – 18	– נקמה – תגמול – קומה – עבתיים – לתי תמור	נקמתו של שמשון בפלישתים יגרה תגובת שרשרת של תגמול ותגמול שכנגד. כאשר שמשון חושב כי מכוחו ומעוצמתו שלו באה הישועה, ה' עוזב אותו.	פרק ט"ז 3 – 1	הפגיעות בשמשון ונקמותיו
10, 6 16 – 15, 13 18 20	– שער העיר – ברית – פיתוי – נזיר אלהים	שמשון בוטח בכוחו שלו ומזלזל בכוחם של הפלישתים. כמו בסיפור האישיה מתמנעת, גם כאן באה ללדי בטיח חולשתו של שמשון לנשים. דלילה מפתה את שמשון, סוחטת ממנו את סוד כוחו ומורמת לו לאבד את כוחו וייתודו.	פרק ט"ז 21 – 4 ט"ז 21	שמשון בעזה שמשון ודלילה
23 28 30	– נקמה	רוח ה' עוזבת אותו, כאשר שמשון עובר על צו הנידון. "ומורה לא יעלה על ראשו..." (ויג' 5). העונות הוא בין אלהי הפלישתים לבין אלהי ישראל. שמשון מקריב את עצמו על מנת שיוכל לנקום באויביו.	ט"ז 23 – 31	שמשון במאסר אצל הפלישתים: "תמות נפשי עם פלישתים"

ספר שמואל א'

מסוקים מרכזיים	משגים	רעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
2 8, 5 – 4 20, 17 28 – 27	– עקרה – היכל ה' – – עלייה לרגל – כוהן – מזבח – קרבנות – נדר	משפחות ישראל עלו מדי שנה למקדש מרכזי לזבח לה'. ה' נענה למתפללים אליו. הנה העקרה יולדת בן. עוד בטרם לידתו הוקדש שמואל לעבודת האלוהים. לשמות שנותנים לבנים יש משמעות, למשל: שמואל – "כפי מה' שאלתי".	פרק א'	סיפור לידתו של שמואל
5 – 4 10 – 8 13 – 12	– התגלות אלוהית	ה' מתגלה אל מני שבחר שיחיה שלח שלו וממנה אותו לתפקידו. ה' מעניש את מני שחוטא כלפיו.	פרק ג'	הקדשת שמואל לנביא
3 – 2 8 18 – 17	– ארון ברית ה' – מפלה	הפלישתים נלחמו בשבטי ישראל על השליטה על ארץ ישראל. בני ישראל האמינו שבעורף ארון ה' ינצחו במלחמה. ה' אלוהי ישראל נחשב לאל חזק ותפלישתים פחדו ממנו. מפלת ישראל במלחמה עם הפלישתים היא עונש על חטא בני עלי.	פרק ד'	חורבן שילה במלחמה עם הפלישתים

מסוקים מרנזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
4 – 2 11	– מפתן – פסל	ה' מגלה את כוונת כלפי הפלשתים בכך שארון ה' חשבוני בדיקתם גורם להם אסונות. שמואל מילא תפקיד של שופט נודד, שסבב בין היישובים שבהם נרד בני ישראל, ואחר כך חזר למקומו הקבוע.	פרקים ה' – 11	גלגוליו של ארון ברית ה' סיכום פעולתו של שמואל
20 – 11	– שופט – מלך – משפט המלך	האזנים הפלשתית, התמלילי, זרזו את הארד בשלטון ריכוזי תחת הנהגתו של מלך. דרישת העם היא למלך קבוע שיביא לאיחוד השבטים ולארגון צבא מקצועי, קבוע וחזק. למלך יש זכויות: לגבות מסים, לגייס מתנדד העם עבדים ושפחות, אנשי חצר ואנשי צבא.	פרק ה'	דרישת העם להמליד עליהם מלך
17 – 15	– שופט		פרק 17 – 15	
2		שאלו הלק לחפש אתונות ומצא את המלכות. שאלו נבחר בשל היותו חטוב מכולם: "... ואין איש מביני ישראל טוב ממנו, משכמו ומעלה גבה מכל העם".	פרקים ט' – 11	בחירת שאלו ומשיחתו למלך על כל ישראל שאלו והאתונות
17 – 15	– אתונות – איש אלהים – נביא – רואה			
1 24	– משיחת מלך – אספת עם – גורל – נחמא אל הכלים	הנביא שופד שמן על ראש האדם שמתמנה על ידו למלך. שאלו נבחר למלך מפני כל העם על ידי הטלת גורל.	פרק י' 27 – 17	המלכת שאלו

פסוקים מרכזיים	מושגים	לעיונות מרכזיים	היתדות	הנושא
7 – 6 מרכזיים	– תשובה – רוח אלהים	שאל מוכיח במלחמתו בני עמון כי הוא מסוגל להושיע ולתהיג את העם כולו. שאל מגלה מנהיגות על ידי כך שהוא מצליח לגייס למלחמה לוחמים מכל שבטי ישראל. ה' חיזק עם שאל במלחמתו בני עמון.	פרק י"א	מלחמתו של שאל בעמון ונפתחו
14 – 13 6 י"ד 15 – 13	– התגברות יחידים	שאל חייב למלא במדויק את כל הוראותיו של שמואל הנביא, שאם לא כן – תתבטל מלכותו. כוח קטן וחכם יכול לגרום מחומה בצבא גדול ומאומן.	פרקים י"ג – י"ד 23	מלחמת שאל בפלשתים במכמש
3 – 2 15, 9 26, 18 22 28 – 27	– חרם – תמלה – שלל	עמלק הוא אויב לישראל עוד מימי יציאת מצרים ויש להשמידו ולא להשאיר ממנו זכר. שאל אינו משימד את כל הבקר והצאן של עמלק אף על פי שנצטווה על כך, ולכן איבד את זכותו לחיות מלך. לשמוע בקול ה' חשוב יותר מאשר להקריב לו קרבנות. קריעת הברד מסמלת את הדרת שאל מן המלוכה.	פרק ט"ו	מלחמת שאל בעמלק

פסוקים מרכזיים	מושגים	לעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
7, 1 14 – 13	– תכונות פנימיות – תכונות חיצוניות – קורן השמן – משיחת המלך	בני אדם רואים את החיצוניות של אחרים, אבל ה' רואה את פנימיותו של האדם: "כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב". שמואל הוא שלוח ה' והוא מושח את המלך שה' חפץ בו.	פרק ט"ז	בחירת דוד ומשיחתו למלך
4 9 – 8 18 – 17 40 51 – 45	– קרב בנינים – איש בנינים – חלקי אבנים – קלע – "לא בחרב ובחנית יושע ה'"	למלחמת בנינים יש יתרונות וחסרונות: היתרון: חיסכון בכוח אדם ובנשק. החסרון: גורל הקרב תלוי בשקוליו של לוחם בודד. קורבי משפחה היו מביאים לחיילים אוכל לשדה הקרב ודורשים בשלומם.	פרק י"ז	דוד וגלית
9 – 6 12	– קנאה	קנאת שאול בודד מתעוררת, כי בשיגי חתהילח משבחום את דוד יותר מאשר אותי, המלך. הצלחתו של דוד נבעת מרוח ה' השורה עליו, מאז נמשח למלך על ידי שמואל, ומכך שרוח ה' סרד מעם שאול.	פרק י"ח 9 – 1	קנאת שאול בודד

מסוקים מרכזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	היחידה	המושג
6 12 – 10 15 – 14 21 – 17	— מענה — משיח'ה' — כנף מעיל — "אתה גמלתני הטובה ואני גמלתך הרעה" — "תכרית את זרעתי" — תבטחה בשביעה	דוד מחליט לא לפגוע בשאול, כי לדעתו אסור לפגוע במלך שה' ציווה למשוח — "משחת'ה'". דוד כורת את כנף מעילו של שאול, כדי להראות לו שיכול היה לפגוע בו ולא פגע, ואולי אז שאול יחדל מללדוף אותו.	פרק כ"ד	המפגש בין שאול לבין דוד במערה
19 – 18 28 – 23	— גז הצאן — לעת תחת טובה — פיוס	שאול מביע חרטה והערכה לדוד ומבקש ממנו תבטחה בשביעה שלא יפגע בזרעו. דוד ואנשיו שומרים במדבר על רכושם של איכרים ונוקדים ונטילים מהם שכר. הם מענישים כל מי שלא מסכים לשלם להם. אביגיל מגלה חכמה בכך שמוצאת דוד לפייס את דוד הכועס ולמנוע ממנו שפיכות דמים.	פרק כ"ה	דוד ואביגיל
7 – 6 10 – 9 14 – 11 19 – 15	— אבות — דעונוים	ה' מואס בשאול ומסיר את דודו ממנו. כתוצאה מכך שאול מיואש. שאול פונה לבעלת האוב להעלות את שמואל בקסמיה, בניגוד לחוקים שקבע, כי אלוהים עזב ואינו מדריכו עוד. שאול לא מצליח להגשים את תפקידו לחושיע את ישראל מן הפלשתים (שמואל א' ט' 16).	פרק כ"ח 25 – 3	סיפור בעלת האוב

פסוקים מרכזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
6 – 4 13 – 11	– תללים – נושא כלים – טובה תחת טובה	רעיונות מרכזיים שאל נלחם בפלשתים עד הודג האחרון, אף על פי שתבוסתו ברורה לו מראש. שאל מעזיף להמית את עצמו מאשר להיחג על ידי הפלשתים. תושבי יבש גלעד, ששאל הצילים, גומלים לו טובה תחת טובה.	היחידה פרק ל"א	הנושא מותם של שאול ובניו על הרי הגלבוע במלחמת נגד הפלשתים

ספר שמואל ב'

פסוקים מרכזיים	מוטגים	רעיונות מרכזיים	היחידה	חנישה
10 – 9 16 – 14	– משיח ה' – קינה	פגיעה במשיח ה', בכל מצב ותנאי, היא חטא בל יכופר. מעשי נבדרים וחזונום האישית של העומדים בראש הצבא מעוררים את רוח הגבורה והלחימה של הצבא כולו.	פרק א'	מות שאול ויחזיקון וקנית דוד עליהם
16 – 12 28 – 26	– משיחת מלך – שרז צבא – "ותלצת תאכל חרבי"	רק שלטנו של מלך חזק אחד, המוסכם על כל העם ונבחר על ידי ה', יכול למנוע מלחמת אחים. משחק נערים, היאבקות בין נבחרי המותרות, חופך לקרב דמים. (משחקי מלחמה סופם אסונות ומעשי חרז ורצח)	פרק ב'	קרב בין אנשי אביר לאנשי יואב ומות עשהאל, אחיו של יואב
1 21 – 17, 12 34 – 31	– בית שאול – בית דוד – ברית – זקני ישראל – קינה – שר וגדול	המלכת מלך על ישראל היא בהסכמה ובברית בינו לבין "זקני ישראל", ראשי המשפחות של השבטים. קנאת, שטאה והרצון לנקמה מובילים למעשי רצח.	פרק ג'	התחזקות דוד בדרך למלוכה על כל ישראל

פסוקים מרכזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	היחלוקה	הנושא
3 – 1 12 – 9 20 – 19	ברית – משפחת מלך זקני ישראל ממלכה מאוחדת עיר בירה בית המלך	המלכת מלך על כל שבטי ישראל נעשית על ידי ברת בין המלך לבין "זקני ישראל". המלכת מלך מחייבת לקבוע עיר בירה ולבנות למלך בית. דרך נלחם באויבי ישראל ומנצחם בתמיכתו של ה' אלוהי ישראל.	פרק ה'	המלכת דוד על כל ישראל, כיבוש ירושלים והפיכתה לעיר בירה
7 – 5 16 – 12	"בית ארזים" יריעה אוהל בית לה' = בית מקדש בית דוד	בקשת דוד לבנות בית קבוע לה', בית מקדש, נדחית לתקופה שעם ישראל יהיה יציב יותר בארצו. ה' בוחר בבית דוד כבית מלוכה נצחי וכורת ברית עם בית דוד. הפרדת הברית על ידי צאצאי דוד תביא לעונש, אבל לעולם לא לביטול הברית.	פרק ז'	בקשת דוד לבנות בית לה', בית מקדש
11 – 8	לחמוד לנאוף לרצוח	חטאו של דוד בשוכבו עם בת שבע גורר שרשרת של עברות וחטאים ובכלל זה גרימת מוות לאוריייה במלחמה. חובת המלך בזמן מלחמה היא להיות עם הצבא.	פרק י"א	דוד ובת שבע
6 – 1 14 – 13, 10 25 – 24	משל, נמשל כבשת הרש שכר ועונש מידה כנגד מידה	דוד מכיר בחטאיו ואינו דורש לעצמו זכויות יותר, אלא מביע חרטה. מלך ישראל אינו כל יכול, גם הוא מופך לחוקי ה' ונענש כאשר הוא עובר עליו.	פרק י"ב	תוכחת נתן חנניא את דוד על חטאו (משל "כבשת הרש")

פסוקים מולכזיים	מונשים	רעיונות מולכזיים	הזיהור	הנושא
8 – 6 17 – 15 28	– אהבה – שטאה – התחלות – נקמה	מעשה אבות סימן לבנים: התנהגות מושחתת של המלך גורדת שחיתויות גם בקרב בני משפחת המלוכה. מעשה אמנון בתמוז ורצח אמנון הם התחלת התמשמות נבואת נתן: "לא תסור חרב מבידך".	פרק י"ג פרק י"ד – י"ט	אמנון ותמוז מדר אבשלים: החזרת אבשלים לירושלים בעזרת יואב
7 – 1	– אישה חכמה – גואל דם – הצתה	שימוש במשל חכמה עשוי להשפיע בעקיפין על התנהגותם והחלטותיהם של בני האדם. הצלחתו של מרד אבשלים היא פרי תכנון מודקדק והסתרה מתוכננת. מרד אבשלים הוא שלב נוסף בהתנתקות נבואת נתן (י"ב 10 – 12).	פרק ט"ו פרק י"ז	מצימותו של אבשלים, הכרזת המרד ובריתו דוד מירושלים
6 – 1 13 – 10 31 – 30	– מרכבה וסוסים – שופט – תנופה – נדר – יועץ המלך – בריתה	נסיגתו של דוד מירושלים מלווה בתכנון שנועד להקשות ולפגוע בפעולות של אבשלים.	פרק ט"ז	קללת שמועז בן גרא את דוד
12 – 5	– איש חדמים – לסקל באבנים	פגיעתו של שמועז בן גרא בדוד מתפרשת על ידי דוד כרצון האלוהים, והיא מגשמת את נבואת נתן על בית דוד.	פרק ט"ז	

מסוקים מרכזיים	מושגים	יעילות מרכזיים	היחידה	הנושא
1 – 2 11 – 12 14	– התקופת פתע לילית – "כדב שכול בשדה"	הצלחת מעשה כלשהו תלויה בקבלת העצה הנכונה והשקולו. הכמתו של אדם מובטחת בויתור על תחילה אישית לטובת שיקולים ענייניים. רצון האל מניע את פעולת בני האדם והחלטותיהם.	פרק י"ז	עצת אריותפל ועצת חושי הארבי
3 5 9 32 – 18	– מפלה – "יד אבשלום" – איש בשורה	הצלחתו של דוד בהכנעת המורדים הייתה נעוצה בהפעלת נאמניו, בידע מודיעיני מהימן ובחכמתו הצבאית. המאבק הפנימי של דוד בין חיותו אב אוחב לאבשלום לבין חיותו שליט תלםס בבן המורד בו: התגברות תחושות האב שבו על תחושות המלך השליט שבו.	פרק י"ח	המלחמה בין מנחה אבשלום לבין מנחה דוד ומות אבשלום בשדה הקרב
5 – 9 14 33 – 38	– שער – "עלית השער" "יושב בשער" – עצמי ובשרי – משיח ה'	הזרות המלך למלכותו ביחשלים אינה מותרת רק בניצחוננו הצבאי על המורדים, אלא בהידוש הנרית עם שבטי ישראל. ביום שמחה אישית ולאומית, המלך דוד סולח למתנגדיו ומוקיר תודה לנאמניו.	פרק י"ט	התנתמות דוד על מות בנו אבשלום, יעיאתו אל חנם והידוש המלכה על כל שבטי ישראל

ספר מלכים א'

פסוקים מרכזיים	מוטיבים	רעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
40 – 28	– ירש – מלחמת ירושה – רכב ופרשים – קרנות המזבח	מלחמת הירושה על המשך מלכות דוד גורמת לתפכים שבהם מעורבים בני המלך ואנשי החצר. המלכת המלך נעשית בטקס שבו נמשה המלך לפני ה' בנוכחות נציגי העם. אחיזה בקרנות המזבח מהווה מפלט לאנשים החוששים לחייהם וחייבתם עונש מיתה.	פרק א'	על ירב בני דוד על המלוכה
10 – 1	– צוואה	שלמה ראה כותבתו לפמש את צוואתו של דוד.	פרק ב'	צוואת דוד לשלמה
14 – 5	– חלום – אמת, צדקה ויושר – "להבין בין טוב לרע" – לשפוט	שלמה מעדיף חכמה על יושר וניצחון ולכן זוכה בכל אלה.	פרק ג' 5 – 15	חלום שלמה
28 – 17	– משפט – חכמת אלוחים	חכמת שלמה מתבטאת ביכולתו לשפוט ולחזונו לתכלית האמת והצדק.	ג' 16 – 28	משפט שלמה

פסוקים מרכוזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
22 29 – 28 32 – 31 33 35 37 42 – 41 44	– פרישת כמנים לתפילה – בית דוד – תפילה – חטא – סליחה	בית המקדש נעדר להיות מקום שבו יתפלל בני האדם על מצותקורבנם לפני האל.	פרק ח' 22 – 53	”עודי בית המקדש ”
13 – 1	– חידות – חכמת שלמה – כיד המלך	בביקור המלכותי של מלכת שבא הציג שלמה את אוצרותיו ויקר מלכותו וחוכמתו את חכמתו.	פרק י' 1 – 13	ביקור מלכת שבא
4 – 3 7 11 – 10	– ממלכה מאוחדת – פילוג הממלכה – ממלכת יהודה – ממלכת ישראל – בית דוד	התהגות המלך כלפי העם קובעת את נאמנותו או אי-נאמנותו של העם כלפי המלך. התפשרות והתחשבות עדיפות על עקשנות ועל נקשות.	פרק י"ב 1 – 24	פילוג הממלכה
29 – 26	– בית ה' – במות – עגלי זהב	הקמת ממלכת ישראל גרמה להתחזקות מבית המקדש וממנהגי עבודת האלילים הקשורים בירושלים.	י"ב – 25 33 –	חטאות ירבעם

פסוקים מולכזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
1 6 – 5 16 – 14 22 – 21 24	– טל ומטר – עורבים – איש אלמים – "לא נותרה בו נשמה"	חורדת גשמים ועצימתם, אספקת מזון או מעשתי, חיים ומוות – כולם נתונים בידי האלהים. אלהים נרתן בידי הנביא כוח לבצע מעשים החורגים מן החוקיות שבדרך הטבע.	פרק י"ז	בדיחת אלוהי מפני אחת
39 – 19	– עובר ישראל – בעל – אשרה – "פסוקים על שתי הסעפים" – מזבח	עובדי הפלג האמינו שהבעל הוא המוריד גשמים או עוצר אותם, ואילו עובדי ה' האמינו שה' שליט על איתנו הטבע ועצירת המשמים היא עונש על עבודת הבעל.	פרק י"ח	העמדת על הר הכרמל
6 – 4 14 – 9	– מדבר – מערה – התגלות ה' – שלחיות נבואית	עומס המפקיד של נביא השלום גורם למשבבים בחייו, אך התגלות ה' מסייעת לו להתגבר עליהם.	פרק י"ט	אלוהו במדבר חורב
4 – 1 19 – 17	– כרם – גן ירק – נחלת אבות – סר וזעף – חתם – זקנים – "הרצחת וגם ירשת?"	מלך ישראל חייב לפעול על פי חוקי התורה, המגבילים את סמכויותיו, ואין הוא כמלכי העמים החושבים עצמם בעלי כוח בלתי מוגבל.	פרק כ"א	"הרצחת וגם ירשת?"

ספר מלכים ב'

פרקים מרכזיים	מושגים	לעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
5 – 8 11 – 14 19 – 22	<ul style="list-style-type: none"> – לעלות בסערה השמיניומה – בני בניאים – רכב אש וסוסי אש – אדרת שער – פי שניים 	<p>אלהו מסיים את תפקידו שהוא עולה השמיניומה על רכב אש וסוסי אש.</p> <p>אלהו מעביר את רוח ה' אל אלישע ומוכיח זאת במעשים.</p>	פרק ב'	עליית אלהו בסערה השמיניומה
3 – 6 10 – 11 32 – 38	<ul style="list-style-type: none"> – בני בניאים – עליית קיר – משענת – אין קול ואין קשב 	<p>אלישע מושיט עזרה לאנשים במצוקה בחיי חיים-ים.</p>	פרק ד'	החייאת הנער משונם על ידי אלישע
9 – 15	<ul style="list-style-type: none"> – שר צבא – צרעת – ירדן – איש אלהים 	<p>אלישע מרפא את נעמן, השר הארמי, כדי לחזקו את עליונותו של אלהי ישראל.</p>	פרק ה'	רפוי נעמן מצרעתו על ידי אלישע
8 ו' – 9 15 – 20 26 – 27	<ul style="list-style-type: none"> – "מקום פלגי אלמני" – סוסים ורכב אש – מצור – "המך הנדן או מן חיקבז" – "ה' עשה אִנְבוֹת בשמים" – מצורעים – שער העיר 	<p>לפי סיפורי הנביאים על מלחמות הארמים, נקבעות תוצאות המלחמות על ידי אלהים, המושיע את עמו מאויביו ופוגע בצבאותיהם.</p>	פרקים ז' – ח'	אלישע ומלחמות הארמים

מסוקים מרלוזים	מושגים	לעיונות מרלוזים	החזיקה	המושג
3 – 1 ט"ו 13 – 11 11 י' 29 – 28 30	– משיחת מלך – נקמה – רכב – קשר (מרד) – בלל להשאיר שריד	יהוא מורד בבית אחאב, מוריד אותם מן המלוכה ומעניש את בית אחאב על חטאיהם. יהוא מצליל בוכות טאמנותו לה' על פי דבר הנביא. יהוא מטורח את ממלכת ישראל מעבודת הבעל.	מקיים ט"ו – י'	חקשר של יהוא
17 – 14 21	– רכב ישראל ופרשיו	אלישע בוצע מעשי נסים גם ערב מותו ובמותו.	מקייג 25 – 14	מות אלישע
6 – 5 18 – 16	– קשר – גלות – חוקות הגויים – במות	שומרון חרבה בגלל חטאי ישראל, שאימצו לעצמם את עבודת האמוריי, את עבודת העגלים ואת עבודת הבעל.	מקייז 23 – 1	חורבן שומרון
25 – 19 י"ח 7 – 6 י"ט 19 – 15 22 – 21 34 – 32	– במות, מצבתי, אשרה – ערים בצורות – מלך אשור – קריעת בגדים (נָפָרָה) – תפילה	ירושלים נצילה מחורבן, כי חזקיה בטח בה' ולא בכות הזרוע. האשורים נחלו מפלה, כי סנחריב חירף וגידף את ה'. מפלת סנחריב מוכיחה כי כוחו של ה' עולה על אלהי האשורים, שהוא מעשה ידיו אדם.	מקיים י"ח – י"ט י"ח	מצור סנחריב על ירושלים
6 – 2 13 – 11	– חצרות בית ה' – צבא השמים – ייעשה חרע בעיני חיי"	מנשה הוא דוגמה למלך מבית דוד שעשה חרע בעיני ה' מבחינה דתית ומבחינה חברתית – עבד אלילים ונהג בעם בעריצות.	מקייא	חטאות מנשה

מסוקים מרכזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
כ"ב 2 19 – 20 כ"ג 3 25	– בדיק חבית – ספר התורה – כריתת ברית	יאשיהו הוא דוגמה למלך מבית דוד, שעשה הטוב בעיני ה' – מבחינה דתית ומבחינה חברתית.	פרקים כ"ב – כ"ג	תיקוני יאשיהו
7 – 3 10 – 9	– מצור – לעב – מאסר – שרפה – גלות	חורבן ממלכת יהודה כלל את חורבן בית המקדש, חורבן העיר ירושלים, חלונת המלך והגליית העם.	פרק כ"ה	חורבן ירושלים

ספר ישעיה

מסוקים מרובים	מישגים	רעיונות מרובים	הזחיה	המשא
3 – 2	– בנים (עם ישראל לה') – פשיעה (מרד, הפרת ברית) – שמנים וארץ (מייצגי העולם)	אי-ציוות למצוות ה' ולתורתו הוא מרד בה' והפרת הברית שנקברה בני לבין עמו.	פרק א' 3 – 2	"בנים גבלתי ורוממתי"
12 15 – 14 17 – 16	– זבחים – עולות – מנחה – תמלה – פרשת כפיים – משפט – יתום ואלמנה	אין ערך להקפדה על קרבתו ועל חגים וטקסים פולחניים ללא קיום חוקי המשפט והצדק.	א' 11 – 17 17 – 11	"חסידו רע מעללים"
4 – 1	– אחרית הימים – חר בית ה' – חרבות וחנינות – אתים ומזמרות	בעולם שישעו חזוה יכירו העמים בה' שהיא השופט והמכריע בסכסוכים שביניהם. לפיכך, לא יזדקקו למלחמה כדי להכריע בסכסוכים ויתחיל עידן של שלום עולמי.	פרק ב' 4 – 1	"יהיה באחרית הימים"
7 – 1	– שיר – משל – כרם – יזיד, דוד – יקב – משפט	ה' מטפת את עם ישראל בתקווה לפרי הילולים. עונשים של בני ישראל על פניות התודה כלפי אלהים יהיה חסרת התגנה מעליהם וחורבן.	פרק ה' 7 – 1	"כרם היה לידיד"

מסוקים מרכזיים	מונחים	רעיונות מרכזיים	התייחסות	התייחסות
7 – 4	– יהודה – אפרים – ארם – אודים עשנים – "לא תקום ולא תחיה"	קיומה של ממלכת יהודה מוכטח בכוח החסות האלוהית על בית דוד.	פרק ז' פרק 1 – 7	"אל תלרא ולבנד אל ירד"
9 – 6	– רוח ה' – יראת ה' – משפט צדק – "ונר זאב עם כבש"	המלך מבית דוד, שרות ה' תנוח עלי, יבא ברכה על כל באי העולם ועל הבריאח כולה.	פרק י"א פרק 1 – 9	"ויצא חטר מגזע ישע"
5 – 1	– נחמה – גיא, בקעה – מישור – הר (רכסים)	בעקבות ריצוי העונש בלוח יבואו נחמה וגאולה.	פרק מ' פרק 1 – 5	"נחמו נחמו עמי"
11 – 9	– בשורה – רועה, עדר	ה' מופיע כבעל בשורות ומודיע בעוז על גאולת ישראל.	פרק 9 – 11	מבשרת ירושלים

ספר ירמיהו

מסוקים מרכזיים	מונחים	רעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
10 – 5	<ul style="list-style-type: none"> – הקדשה – נביא – שליחות נבואית – התמללות אלהית 	<p>ירמיהו נועד לשליחותו הנבואית עוד בטרם נוצר בבטן אמו.</p> <p>הנביא אינו יכול לסרב לקבל את שליחות האל.</p> <p>אלהים מגן על שליחו מכל פגע.</p> <p>אלהים מעביר את שליחות הנבואית באמצעות מאע סמלי על פני של הנביא.</p>	פרק א' 10 – 4	הקדשת ירמיהו
15 – 11 19 – 18	<ul style="list-style-type: none"> – מקל שקד – סיר נפוח – "מצפון תפוח הרעה" – הצלה 	<p>מראות נבואיים המתגלים לנביא מרמזים על תוכן שליחותו.</p> <p>ה' שוקד על דבריו לעשותם.</p> <p>אויבי ישראל נשלחו על ידי ה' כדי להעניש את העם על חטאייהם.</p>	אי' 11 – 19	מראות נבואיים
12 – 5	<ul style="list-style-type: none"> – שער בית ה' – היכל ה' – מערות פריצים – ברית – מקדש שילה – מקדש ירושלים 	<p>בית המקדש לא יגן על חוטאים מפני פורענות וחורבן.</p> <p>הערוכה לשיבת העם אל אדמתו ולקיום בית המקדש היא שמירת הברית עם ה'.</p>	פרק ז' 15 – 1	לבית המקדש אין חסניות

סיכום סיכומים	סיכומים	לעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
<p>לפי החלטת המורה ולפי רמת המבחן שיש</p>	<p>— סעיף ה — גורלות — אלהי השמים — גידולת לאלהים — (אם יקום ויבא) — — אלה</p>	<p>על פי המבחן כמפורט לעיל הנבא הוא שליח יי. זה יכול להימלט ממנה. ואין הוא אל אויבם עלי וישו כל הארץ. הי הוא אל אויבם עלי וישו כל הארץ. השוכה והרסה מעבירין את רע את רע.</p>	<p>פרקים א', ב' 1 – 2, 11 ג', ד'</p>	<p>ספר יונה</p>

ספר תהלים

מסוקים מרכיזים	מונחים	רעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
5 – 1	<ul style="list-style-type: none"> – תורת ה' – – עץ שתול על מים – – שורשים – – פרי – – צדיקים – – רשעים – 	<p>האיש המעדיף ללכת לפי תורת ה' ולא לסור מתורתו יזכה לשורשים עמוקים ולדרך חיים בטוחה.</p>	מזמור א'	צדיק ורשע
9 – 1	<ul style="list-style-type: none"> – עלייה לרגל – – ירושלים הנבונה – – בית דוד – – בית ה' – 	<p>ירושלים היא עיר עלייה לרגל, עיר מלוכה, עיר משפט ועיר אחדות עם ישראל.</p>	מזמור קכ"ב	ירושלים
6 – 1	<ul style="list-style-type: none"> – שיבת ציון – – אפיקים בנגב – – הזרועים בדמעה – – הקוצרים ברניה – 	<p>שמחת השבים לציון משולה לשמחת האיבר על יבוליו הטובים.</p>	מזמור קכ"ו	שיבת ציון
6 – 1	<ul style="list-style-type: none"> – נחרות בבל – – שיר ציון – – "אם אשבתך ירושלים" – 	<p>האנשים והכמורה לירושלים שומרים על קיום עם ישראל גם בגולה.</p>	מזמור קל"ז 1 – 6	על נחרות בבל

מגילות

מסוקים מרכזיים	מוצגים	רעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
מבחר לפי החלטות המורה ולפי רמת הכיתה	<ul style="list-style-type: none"> — רעב — זריחה ועלייה — חסד — קציר — גורן — זאולה — גאול 	<p>רוח מגלה האמונה, דבקות בחמורתה, במשפחתה, בעמה ובאלוהיה ועל כן זוכה לחסד אלוהים.</p> <p>מגילת רות משקפת אהירה כפרית-אידיאלית ואורחות חיים ומחגים האמונים לחוקי ישראל.</p>	פרקים ד' – י"א	מגילת רות
מבחר לפי החלטות המורה ולפי רמת הכיתה	<ul style="list-style-type: none"> — משתה — פור — פורים — צורך היהודים — שער המלך — מאבל ליום טוב — נקמה — ישועה 	<p>במגילת מסופר על הצלת יהודים, שישבו בגולה, בפרס, שזמנו נגדם שונאי ישראל.</p> <p>תוכן המגילה, מטרתו לעודד את היהודים בגולה ולתכנס לחקרבה עצמית למען חיים.</p>	פרקים י" – י"א	מגילת אסתר

ספר עזרה

מסוקים מרכזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	היחידה	הנושא
4 – 2 8 – 7	– הצהרת כורש – בית ה' / – כלל בית ה' /	חידוש הישות המדינית היהודית בירושלים הוא פרי מדיניות של השליט הזר שהתחלף.	פרק א'	הצהרת כורש
2 7 13 – 10	– מזבח – עולת תמיד – מועדי ה' / – מלאכת בית ה' / – ארזי לבנון /	חידוש הישות המדינית היהודית בירושלים מתבטא בראש ובראשונה בחידוש מסגרות דתיות וסקסי פולחן.	פרק ג'	חידוש עבודת האלהים בירושלים ויסוד החיכל

ספר נחמיה

מסוקים מרכזיים	מושגים	רעיונות מרכזיים	הזדהות	הנושא
3 – 2 6 – 5 11	– צום ותפילה – וידוי – "משקה למלך"	נחמיה מקדיש לפעילות מדינית תפילת בקשה ותחינה לאלהים, כדי לקבל את עזרתו ותמיכתו.	פרק א'	תפילת נחמיה
35 – 33 ג' 2 – 1 ד' 8 12 – 10 16 – 14 11 – 6 ו'	– חומת ירושלים – פריצות – הרבוב, רמחם וקשתות	בני חומת ירושלים מצליחים לעמוד נגד צורדיהם בזכות התארגנות נכונה ובזכות תפילה לה' לעזרתו.	פרק ג' 33 – 38, פרק ד', פרק ו'	התנגדות צורדי ישראל